

DEZAVANTAJELE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI TEHNOLOGIZAT

Iurie ODAGIU,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
prim-prorector pentru studii și management al calității
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

Constantin RUSNAC,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Procedură penală, criminalistică
și securitate informațională”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

Adnotare

În cadrul studiului este investigat subiectul studiilor la distanță, ca formă de învățământ. Se menționează că în condițiile actuale studiile la distanță nu pot asigura pregătirea unor cadre de o înaltă calificare și că această formă de învățare necesită a fi aplicată într-o interdependență cu formele clasice de învățare, pentru a obține un sistem de educație modern cu perspective realizabile, centrate pe student și orientate pe finalități de studii.

Cuvinte-cheie: studii, învățământ, tehnologii, student.

Summary

The study investigates the subject of distance learning as a form of education. It is mentioned that in the current conditions distance learning cannot ensure the training of highly qualified staff and that this form of learning requires it applied in an interdependence with the classical forms of learning, in order to obtain a modern education system with achievable perspectives, student-centered and study-oriented.

Keywords: studies, education, technologies, student.

Introducere. Învățământul la distanță a devenit o necesitate pentru orice stat și orice sistem educațional public. Criza prin care trecem ne indică adevărata valoare a unor resurse inovative și moderne, care conduc la continuitatea procesului de învățământ pentru fiecare elev și profesor din țară. Ne-am conformat situației date și încă continuăm să o facem; deoarece nu am fost pregătiți pentru o astfel de încercare, avem de învățat și de îmbunătățit multe procese.

Procesul de adaptare a fost diferit pentru actorii implicați în procesul educațional la distanță. Elevii au fost cei care au răspuns acestei provocări cu mult entuziasm și foarte rapid, implicându-se în acest tip de învățare. E generația IT... Mai dificil a fost pentru părinții acestor elevi, dar și pentru o parte dintre învățători. Unii au fost îngrijorați de faptul că au de folosit

tehnologiile digitale drept instrumente pentru învățare și că vor părea cumva neîndemânatici, că vor deveni asemeni unei cărți deschise. Alți profesori sunt prieteni buni cu tehnologiile. În concluzie, era de așteptat ca adaptarea să fie diferită, rapidă, dar și lentă, cu entuziasm, dar și stresantă, provocatoare, dar și curioasă [8].

Scopul articolului constă în evidențierea elementelor care dezavantajează procesul tehnologizat de studiere la distanță.

Metode și materiale aplicate. Pentru realizarea scopului trasat, ținând cont de specificul și caracterul complex al temei investigate, în calitate de metode de cercetare au fost folosite metoda logică, sistematică și de comparare. Cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei, materialelor empirice.

Rezultate obținute și discuții. Învățământul la distanță câștigă tot mai multă popularitate și atenție. Posibilitatea de a dobândi nu numai noi cunoștințe, ci și o diplomă din oricare țară din lume pare a fi una destul de atractivă și interesantă. Cât este de minunat să stai acasă și în același timp să participi la un atelier sau seminar prezentat de o universitate, aflată într-o țară la celălalt capăt al lumii! Acum astfel de posibilități nu numai că există, dar sunt extrem de cunoscute și utilizate. Învățământul la distanță reprezintă un concept revoluționar pentru persoane moderne, care încearcă într-o singură zi să introducă absolut totul – de la simpla comunicare până la promovarea în carieră [7].

Studiile la distanță, în comparație cu forma de învățământ clasică, au următoarele avantaje:

- posibilitatea de a obține cunoștințe indiferent de locul aflării, sănătate și alți factori care nu sunt compatibili cu forma clasică de învățare;
- posibilitatea de a învăța în cele mai prestigioase instituții;
- existența unui program liber și flexibil;
- tehnologizarea procesului de învățare;
- ritmul individual de învățare etc.

Tehnologizarea învățământului implică existența următoarelor dezavantaje:

- lipsa influenței asupra studentului;
- lipsa comunicării cu colegii și profesorii;
- dependența de acces la rețea;
- lipsa orelor de lecții practice;
- cadrul normativ juridic;
- profesorul își pierde calitatea de îndrumător, educator și devine supraveghetor;
- sănătatea persoanei, care se află în fața calculatorului.

Vorbind despre studiile la distanță, nu accentuăm că ele reprezintă o modalitate de învățare care nu satisface nevoile studenților/ profesorilor, dar

nu e acceptabil de afirmat că studiile la distanță reprezintă o alternativă, care acoperă din plin necesitățile procesului instructiv-educativ, ale contactului direct dintre profesor și student. În opinia noastră, sunt binevenite, chiar necesare, studiile la distanță în cazul în care studentul nu are posibilitatea reală de a fi la lecții, din cauza unei probleme de sănătate sau a unei deplasări etc. Prin modalitatea respectivă de instruire se reduce la minimum pierderea informației care necesită a fi asimilată de student. Și considerăm că chiar nu reprezintă o alternativă pentru studiile cu forma de învățământ cu frecvență redusă.

Principalele documente de politici în domeniul educației în Republica Moldova sunt Strategia Educația 2020 și Strategia Moldova Digitală 2020. Unul dintre obiectivele Strategiei Educația 2020 prevede sporirea calității învățământului universitar prin promovarea integrării cursurilor online (Massive Open Online Courses – MOOC) în curricula universitară. În Strategia Moldova Digitală 2020 se preconizează ca numărul programelor în format electronic către 2020 să fie de 70%. Astfel, ambele documente au stipulări clare privind aplicarea și implementarea în masă a tehnologiilor de învățământ la distanță [9, p. 137].

Aceste măsuri la nivel statal, ce implică TIC, sunt completate cu activități în cadrul familiei. Părinții, la rândul lor, procură computere, tablete, smartphon-uri pentru a fi utilizate în procesul educațional, pentru joacă sau pentru localizarea copilului etc. În mod involuntar, părinții îi oferă copilului mai multă tehnologizare, cu toate că ar trebui mai multă comunicare.

Crește pericolul de a pierde contactul cu un om viu, de a avea posibilitatea de a privi în ochi reali, de a vedea emoțiile persoanei etc. Se pierde posibilitatea apropierei studentului de profesor pentru a primi o consultație sau pentru a primi un sfat, se pierde posibilitatea de a avea emoții pozitive, pur și simplu de a zâmbi, de a te șușoti cu colegii. Cele sus-menționate nu există în lumea digitală, emoțiile lipsesc, iar cel mai important – lipsește comunicarea reală.

Analizând tendințele actuale care sunt în lume privitor la sfera educațională, putem constata că în viitor procesul instructiv didactic va fi realizat, **posibil**, pe două laturi:

Digitală – care va fi una ieftină. Deoarece componenta învățământului „cunoștințele” treptat își pierde din valoare, din cauza că există foarte multă informație ce poate fi accesată liber de oricine, oricând, oriunde, trebuie doar să ai acces la internet. La prima vedere, ar părea că lucrurile stau bine, dar ce facem în cazul în care: studentul nu are posibilitatea tehnică, materială de a face studiile la distanță; cum motivăm studentul, cum menținem contactul dacă șade în fața ecranului și posibil simultan pe ecran mai are deschise alte ferestre cu jocuri, filme etc., care îl sustrag etc.;

Existența informației nu reprezintă un indicator al calității studiilor, iar procesul de „instruire” autoinstruire devine unul haotic, lipsit de strate-

gie, metodologie. Fiecare student devine propriul său profesor, care decide cum ar fi mai bine să-și organizeze și realizeze propria instruire.

Omenească – care va fi scumpă, din cauza că nu toți își vor permite să asigure copiilor lor componenta învățământului „legătura/ conexiunea/ relația socială” și posibilitatea de a învăța față în față cu învățătorul.

Problema apare din motiv că lumea virtuală înlocuiește studenților comunicarea pe viu, deși studentul anume prin aceasta se dezvoltă. Studenții nu pot, din plin, afla particularitățile obiectelor, dacă nu relaționează cu acestea. Să atingi praful magnetic, să percepi că gipsul turnat în urmă este cald, să simți mirosul tubului cartuș tras, poți doar în mediul real. Niciun video sau un suport de curs nu va oferi studentului aceste cunoștințe.

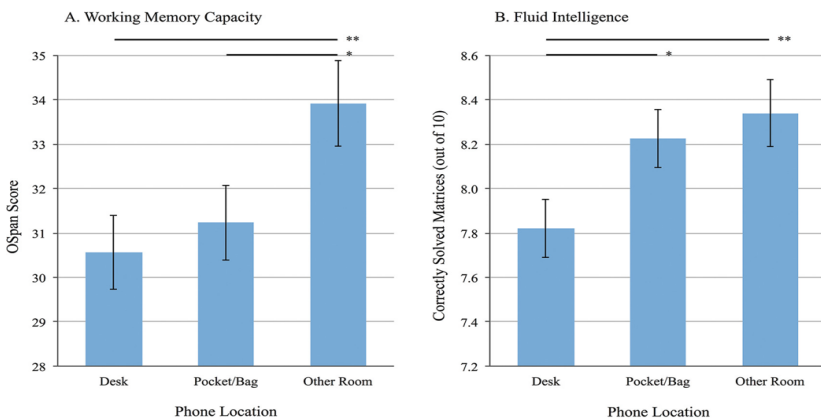
Noi nu suntem în stare să conștientizăm gradul de influență al smartphone-ului asupra minții noastre, asupra capacității noastre de a gândi și de a lua decizii. Ceea ce însă a fost deja dovedit în studii științifice.

Astfel, psihologii Adrian F. Ward, Maarten W. Bose și un grup de colegi au efectuat un experiment de investigație remarcabil, pe care apoi l-au descris într-un articol științific senzațional: „Drain Brain: simpla prezență a propriului smartphone reduce capacitatea cognitivă disponibilă”, publicată în Journal of Association for Consumer Research [1].

Esența acestui studiu a fost extrem de simplă: luăm un grup de studenți și îi determinăm să rezolve diverse teste cognitive, să răspundă la întrebări, să explice ceva, să formuleze ceva etc. În general, nu este atât de important ce vor face ei exact, principalul lucru este unde se află telefonul lor.

S-au creat trei grupe de studenți.

Prima grupă lasă telefonul într-o altă cameră (adică nu aveau telefoane deloc); a doua grupă – studenților nu li s-a interzis să aibă un telefon cu ei – într-un buzunar sau într-o geantă; a treia grupă de studenți au fost rugați nu numai să-și ia telefonul cu ei, ci și să-l pună pe masa din fața lor (cu ecranul

nul în jos).

Diagrama din stânga arată indicatorii „memoriei de lucru”, altfel spus informații pe care le puteți păstra în atenția dvs.

Diagrama din dreapta arată indicatorii „inteligenței fluide”: capacitatea noastră de a gândi logic, de a analiza și de a rezolva problemele care depășesc experiența noastră anterioară.

Concluzia experimentului: de îndată ce creierul nostru vede un telefon în fața lui, imediat se tocește. Acest lucru se datorează, se pare, faptului că se așteaptă inconștient că nu va trebui să-ți încordezi abilitățile de gândire, întrucât toate răspunsurile de care ai nevoie sunt în apropiere și, în principiu, dacă este necesar, pot fi obținute fără prea multă gândire.

Despre partea întunecată a utilizării gadgeturilor ne vorbesc și cercetările din România [6]. În urma studiului efectuat de „Centrul pentru copiii cu autism” în rândul micuților de 2-3 ani, psihologii din România, experți în studiul autismului, au găsit o relație clară între dezvoltarea tulburărilor de spectru autist și vizionarea îndelungată de către copii a desenelor animate, emisiunilor și jocurilor la telefoane și alte ecrane. Oamenii de știință îndeamnă adulții să interzică copiilor de până la 2 ani accesul la gadgeturi, iar celor mai mari să le impună limite stricte [2].

Și renumitul medic Evgheni Komarovski recomandă părinților pe site-ul [3] său să acorde atenție studiilor actuale, efectuate de experții români în autism.

Marius Zamfir, psiholog și coordonator Centrul pentru Copiii cu Autism, a introdus termenul „autism virtual” și a remarcat că televizorul și mediul online au un impact devastator asupra copiilor de până la 2 ani. „La o parte impunătoare dintre copii, care au petrecut peste 5 ore pe zi lângă micile ecrane, s-au depistat diferite tulburări de limbaj, dezvoltare psihomotorică, abilități de comunicare. La unii, modificările s-au dovedit a fi foarte grave – tulburări ale conduitei, ADHD și autism”, susține cercetătorul.

Expertul constată că este imposibil să observe diferența dintre „autismul gadgeturilor” și cel clasic, deoarece ambele forme se manifestă identic. Printre asemenea manifestări, cercetătorul menționează: dificultatea de socializare, lipsa contactului vizual, incapacitatea de a juca jocuri de rol/ de a se preface într-o altă persoană. Persistă și stereotipurile – cuvinte, mișcări și acțiuni repetate. Agresiunea spontană, frica, deprimarea, la fel, se manifestă la asemenea copii.

Petele de lumină ce pâlpâie și marea varietate de sunete de pe ecrane ademenesc copiii și le mențin atenția, dar nu le pot stimula în mod corespunzător rețelele neuronale.

Imaginile virtuale viu colorate îl atrag pe copil, încât acesta nu mai acordă atenție lumii reale. Apare dependența de zgomot, lumină, cadre ce se

schimbă în ritm rapid și, ca rezultat, izolarea completă a copilului de realitatea înconjurătoare. Copiii nu mai comunică cu alți oameni, pot manifesta stări de furie, devin reci și cruzi, dat fiind faptul că starea lor emotivă este supraîncărcată și, concomitent, insuficient de dezvoltată.

Cu toate acestea, este o diferență. Dacă în cazul autismului clasic tulburările de dezvoltare sunt biologice și neurologice, atunci în autismul virtual – dezvoltarea neurologică. Aceasta, care inițial este una normală, ulterior este distrusă de influența programelor de pe ecrane [5].

Despre „favorurile” tehnologiilor avansate ne vorbește într-un interviu jurnalistul publicației The New York Times, Nick Bilton, care l-a întrebat pe Steve Jobs dacă copiii lui iubesc iPad-ul. „Nu l-au folosit. Limităm cât mai mult folosirea tehnologiei de către copiii noștri acasă”, i-a replicat Jobs.

Jurnalistul a rămas șocat de răspunsul primit, astfel încât nici nu a găsit ce să spună. Bilton își imagina locuința lui Jobs ca pe un paradis al tocilarilor, că pereții erau niște ecrane tactile uriașe și că masa pe care mâncau era făcută din iPad-uri. Realitatea era însă nici pe aproape de cele imaginate.

De fapt, majoritatea conducătorilor companiilor tehnologice limitează timpul petrecut de copiii lor în fața ecranelor – fie că este vorba despre computere, smartphone-uri sau tablete. În familia lui Jobs exista chiar și o interdicție asupra utilizării gadgeturilor noaptea și în zilele de weekend. Un comportament similar îl au și alte nume sonore din lumea tehnologiilor. Acest lucru este cel puțin straniu. Probabil, conducătorii companiilor IT cunosc lucruri pe care oamenii simpli nu le știu.

Chris Anderson, fost editor al revistei Wired, care în prezent este directorul executiv al 3d Robotics, a introdus restricții la utilizarea gadgeturilor pentru membrii familiei sale. Astfel, fiecare gadget poate fi activat nu mai mult de 2 ore pe zi. „Copiii mă acuză pe mine și pe soția mea că suntem fasciști, care sunt prea tare preocupați de tehnologii. Ei spun că niciunul din prietenii lor nu au restricții similare”, spune Anderson.

Chris Anderson este tată a cinci copii cu vârste cuprinse între 5 și 17 ani, iar restricțiile se referă la fiecare dintre ei. „Acest lucru se datorează faptului că eu văd pericolul suprasolicitării internetului ca nimeni altul. Am văzut cu ce probleme m-am confruntat singur, și eu nu vreau ca aceleași probleme să le aibă copiii mei”, explică el.

Atunci când vorbește despre „pericolul” Internetului, Anderson și părinții solidari cu el se referă la conținutul nociv (pornografie, scene de groază și batjocură față de alți copii) și la faptul că dacă copiii folosesc prea des gadgeturile, în scurt timp ei vor deveni dependenți de aceste dispozitive tehnologice. Alții merg și mai departe. Alex Constantinople, director OutCast Agency, spune că fiul cel mai mic al lui în vârstă de cinci ani nu folosește deloc gadgeturile pe parcursul zilelor lucrătoare. Alți doi copii ai lui, care au

.....

câte 10 și respectiv 13 ani, acasă pot utiliza tabletele și computerele nu mai mult de 30 de minute pe zi.

Evan Williams, fondatorul Blogger și Twitter susține că cei doi fii ai lui la fel au restricții similare. În casa lor, sunt sute de cărți, și fiecare copil poate citi cât vrea. Iar iPad-urile și smartphon-urile pot fi utilizate nu mai mult de o oră pe zi. Cercetările demonstrează că copiii până la 10 ani în special sunt receptivi la noile tehnologii și devin dependenți de ele. Așadar, Steve Jobs a avut dreptate: specialiștii susțin că copiii au voie să folosească iPad-urile nu mai mult de 30 de minute pe zi, iar smartphon-urile – nu mai mult de două ore pe zi. Pentru copiii de 10-14 ani, utilizarea computerelor personale este permisă, însă doar pentru rezolvarea temelor.

Altfel spus, moda la interzicerea tehnologiilor IT pătrunde tot mai mult în fiecare casă. Unii părinți le interzic copiilor să acceseze rețelele de socializare pentru adolescenți (cum ar fi Snapchat). Acest lucru le permite să nu-și facă griji privind faptul că copiii lor își petrec tot timpul în Internet.

Savanții susțin că vârsta la care restricțiile pot fi ridicate pentru utilizarea tehnologiilor este 14 ani. Chiar dacă Anderson nu le permite copiilor lui de 16 ani să folosească „ecranele” în dormitor, cu excepția televizorului. Dick Costolo, directorul executiv al Twitter, le permite copiilor săi să folosească gadgeturile doar în salon. În dormitor ei nu au voie să meargă cu ele.

Cu ce atunci să vă ocupați copiii? De exemplu, Steve Jobs obișnuia să ia cina împreună cu copiii săi și întotdeauna discuta despre cărți, progres sau chiar politică. Totodată, nimeni dintre copii nu avea dreptul să scoată din buzunar iPhone-ul în timpul discuției cu tatăl său, ca rezultat, copiii au crescut nedependenți de Internet. Iar dumneavoastră sunteți gata să impuneți astfel de restricții [4] ?

În opinia noastră, omenirea în prezent ar trebui să se gândească nu la tehnologiile avansate, ci la viitorul pe care îl reprezintă copiii noștri. Dacă noi ne dorim un mediu puternic și sănătos, trebuie să înțelegem că prin intermediul tehnologiilor avansate distrugem viitorul, deoarece nici o tehnologie high-tech nu va putea determina oameni care să studieze, analizeze, să tragă concluzii. La cele sus-menționate se creează o concluzie: nu este nevoie de oameni care știu să gândească. E mai simplu și mai sigur să-i dai omului un algoritm funcțional, pe care să-l pună în aplicare, fără a devia de la el și a pune întrebări.

Concluzie. Desigur, critica existentă la capitolul studii la distanță nu relevă faptul că noi o contrapunem formelor clasice de învățământ (cu frecvență și fără frecvență), identificând care formă este „bună” și care este „cea mai bună”. Doar încercăm să menționăm că în condițiile actuale studiile la distanță nu pot asigura pregătirea unor cadre de o înaltă calificare și că această formă de învățare necesită de a fi aplicată într-o interdependență cu

formele clasice de învățare.

Tehnologiile avansate reprezintă viitorul, dar este important de a înțelege că nu trebuie să ne oprim din a învăța că în procesul de educare a tinerei generații nu trebuie să copiem sisteme de educație străine, dar e necesar de elaborat propriile strategii de dezvoltare cu perspective realizabile, centrate pe student și orientate pe finalități de studii.

Referințe bibliografice

1. Ward Adrian F., Duke Kristen, Gneezy Ayelet, W. Bos Maarten. Brain Drain: The Mere Presence of One's Own Smartphone Reduces Available Cognitive Capacity <https://www.journals.uchicago.edu/doi/full/10.1086/691462>.
2. <https://elitmedical.ro/sfaturi-medicale/ingrijitor-in-ultimii-5-ani-sa-dezvoltat-un-nou-tip-de-autism-virtual/> (vizitat 5.08.2020).
3. <https://komarovskiy.net/lib/> (vizitat 5.08.2020).
4. <https://mamaplus.md/mama-si-copilul/familie-si-societate/de-ce-ste-ve-jobs-le-interzis-copiilor-sai-sa-foloseasca-ipad> (vizitat 5.08.2020).
5. https://www.semia.md/ro/info/children/from_3_to_7/veronica.gorceac_articol_zdorovoe_pitanie_ceasti_v/default.aspx https://www.semia.md/ro/info/children/from_3_to_7/veronica.gorceac_articol_zdorovoe_pitanie_ceasti_v/default.aspx (vizitat 5.08.2020).
6. <https://zen.yandex.ru/media/andreykurpatov/kak-smartfony-delaiut-nas-glupee-5d419d7cd4f07a00aeab4f55> (vizitat 5.08.2020).
7. Învățământul la distanță. <https://studentus.md/educatie/studiu-invata-mintul-la-distanta/> (vizitat 5.08.2020).
8. Șarov I. Sistemul educational în perioada de criză, în viziunea ministrului educației, culturii și cercetării. <https://diez.md/2020/05/06/sistemul-educational-in-perioada-de-criza-in-viziunea-ministrului-educatiei-culturii-si-cercetarii-igor-sarov/> (vizitat 5.08.2020).
9. Țițchiev Inga, Balan Lilia. Tehnologiile de învățământ la distanță: realizări și provocări. În : *Academos* 4/2018, pp.137-140 <http://www.akademos.asm.md/files/137-140.pdf> (vizitat 5.08.2020).